

MONARHIJA IN SLOVENCİ MED LETOMA 1861 IN 1879 ☺ ☺

- Parlamentarno življenje se zopet začne (1861) s **februarsko ustavo**:
 - poskuša v državi uveljaviti federalizem, kasneje se meščanstvo upre in uvedejo nazaj centralizem
 - uvede nazaj deželne zbornice
 - uvede volilno pravico (do leta 1907 je cenzus)-največ Nemcev
- **Cenzus** deli volivce v 4 razrede:
 - veleposestniki (nekdanji fevdalci)
 - člani trgovsko obrtnih zbornic
 - zastopniki določenih mest in trgov
 - predstavniki ostalih občin (kasneje – kmečka kurija)
- **Kurija = volilno razred** – razdeli volivce glede na izobrazbo in premoženje
- Predstavnikom **veleposesti in meščanstva** je dajal prednost pred kmečkim prebivalstvom, ki je bilo v večini.
- **Favoriziranje narodov** (tisti z zgodovinskim pomenom in tisti brez njega).

Opozicija centralizmu

- Habsburška monarhija je bila po novi ustavi urejena **centralistično**. Dominanten položaj je potrjevala **nemškemu meščanstvu**.
- Najodločnejše so ji nasprotovali na **Ogrskem** (notranje politični problem)
- Liberalna stranka je od Franca Jožefa zahtevala **obnovitev ogrske suverenosti** iz leta 1848.
- Krepila se je opozicija v **čeških** deželah – zavračali so sistem po februarskem patentu. Upirali so se dunajskemu centralizmu in zagovarjali čim večjo avtonomijo dežel. Od leta 1863 se niso udeleževali zasedanj državnega zbora na Dunaju.
- Centralizmu so **nasprotovali** vsi slovanski narodi, vključno s Slovenci.
- Minister **Schmerling** je Slovincem in slovanom zelo **nenaklonjen**.
- Nezadovoljni so postali tudi nemški liberalci. Zahtevali so **izpopolnitev ustave**, razširitev političnih pravic in svoboščin ter razveljavitev konkordata (ga razveljavijo)

Dualizem

- Pokazalo se je da Schmerling ni pravi mož za vodenje avstrijske politike.
- V primeru vojne, bi bila ogrska nenaklonjenost cesarju v škodo, zato je junija 1865 odpotoval v Budimpešto, da bi se **sporazumeli**. Tudi Madžari so bili za **kompromis**.
- Franc Jožef je **zaključil s centralistično politiko**.
- Nov minister grof **Richard Belcredi** je napovedal politično reorganizacijo monarhije. Iskal sporazum z Madžari.
- Čehi in slovanski narodi so se zavzemali za **federalistično preobrazbo monarhije**, med vodilnimi krogi pa se je pojavljala misel na **dualistično** preobrazbo monarhije.
- Leta 1867 se je vlada odločila za dualistično ureditev monarhije – *zveza dveh suverenih držav v isti monarhiji*.
- Skupne zadeve Avstro-Ogrske so bile razdeljene v 2 kategoriji.
 - Prva – diplomacija, obramba in finance
 - Druga – zadeve skupnega pomena (trgovina, transport, kovanje denarja...)
- Avstrija je prispevala 70% in Ogrska 30% za stroške.
- **Skupno** jima je bilo:
 - o Valuta
 - o Franc Jožef kot avstrijski cesar in ogrski kralj
 - o 3 skupna ministrstva (zunanje, obrambno in finančno)
- Kasneje uredijo še področje trgovine in transporta.
- Država funkcionira na ravni birokratov, v Avstriji vladajo liberalci.

Liberalna vladavina v Avstriji

- Nemški liberalci so **izsilili zakone** (ker so privolili v dualizem) združene v **decembrsko ustavo** (7 zakonov)
 - Nekaj pomembnih **pravic** človeka in državljana
 - Možnost **ustanavljanja** političnih društev in normalno politično življenje
 - Zakon o zborovalnem pravu in zakon o **sodstvu**
 - Zakon o splošnih pravicah državljanov – **enakost** državljanov pred zakonom, **svobodo mišljenja** in znanstvenega dela ter svobodo **veroizpovedi**.
 - Nadzor nad šolstvom je izročil **državi**
 - **Enakopravnost narodov** in njihovih jezikov v avstrijski polovici države
- Dokončno so **ločili upravo od sodstva** in močno reformirali osnovno šolstvo – uvedli so 8-letno splošno šolsko obveznost za otroke med 6. in 14. letom
- Leta 1879 dokončno **razveljavijo konkordatno** pogodbo.
- Država se **ne vmešava** v gospodarstvo

Nezadovoljstvo narodov

- **Odpor** do nemških narodov, ki so si zagotovili vodilni položaj v državi, počutili so se **zapostavljene** in so zahtevali uresničitev svojih nacionalnih zahtev.
- Zahtevali so **enakopravnost jezikov** in preobrazbo države v **federalističnem** smislu.
- Čehi so zahtevali združitev Češke, Moravske in Šlezije v enotno državo, ki bi imela **enak položaj** kot Avstrija oz. Ogrska, ker jim vlada in cesar nista ugodila se do leta 1879 njihovi poslanci niso udeleževali zasedanj državnega zbora.